

AKADEMIE MÚZICKÝCH UMĚNÍ V PRAZE

HUDEBNÍ A TANEČNÍ FAKULTA

Hudební umění

Pozoun

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

JAROSLAV ZEMAN

DIRIGENT A SKLADATEL

Zdeněk Thuma

Vedoucí práce: odb. as. MgA. Lukáš Mořka Ph.D.

Oponent práce: MgA. Stanislav Penk

Datum obhajoby: 15. 6. 2021

Přidělovaný akademický titul: BcA.

Praha, 2021

THE ACADEMY OF PERFORMING ARTS IN PRAGUE

MUSIC AND DANCE FACULTY

Music art

Trombone

BACHELOR'S THESIS

JAROSLAV ZEMAN

CONDUCTOR AND COMPOSER

Zdeněk Thuma

Thesis supervisor: odb. as. MgA. Lukáš Motka Ph.D.

Thesis opponent: MgA. Stanislav Penk

Defence date: 15. 6. 2021

Academic degree gaint: BcA.

Praha, 2021

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma

Jaroslav Zeman – dirigent a skladatel

vypracoval(a) samostatně pod odborným vedením vedoucího práce a s použitím uvedené literatury a pramenů.

Praha, dne 28. 4. 2021

.....

podpis diplomanta

Upozornění

Využití a společenské uplatnění výsledků diplomové práce, nebo jakékoliv nakládání s nimi je možné pouze na základě licenční smlouvy tj. souhlasu autora a AMU v Praze.

Abstrakt

Hlavním cílem této práce je shromáždit a utřídit informace o Jaroslavu Zemanovi, který je významnou osobností české dechové hudby. Jaroslav Zeman je dirigent a skladatel, který dlouhá léta působil ve vojenských hudbách. Svou vojenskou kariéru završil jako náčelník Vojenské konzervatoře v Roudnici nad Labem. Jaroslav Zeman je autorem velkého množství skladeb a také úprav skladeb jiných autorů.

Abstract

The main goal of this work is to collect and sort information about Jaroslav Zeman. Important personalities of Czech wind music. Jaroslav Zeman is a conductor and composer who has worked in military music for many years. He completed his military career as chief of the Military Conservatory in Roudnice nad Labem. Jaroslav Zeman is the author of a large number of compositions as well as adaptations of compositions by other authors.

Obsah

1. Úvod	8
2. Dětství	9
3. Vojenská kariéra	11
3.1. Vojenské začátky	11
3.2. Voják z povolání	11
3.3. Posádková hudba Praha	15
3.4. Vojenská hudební škola	16
4. Dirigentská činnost	18
4.1. Ústřední hudba Československých spojů	18
4.2. Ostatní dirigentská činnost	19
5. Skladatelská činnost	21
5.1. Vlastní skladby	21
5.2. Úpravy skladeb	22
6. Ostatní civilní činnost	24
7. Vzpomínky	26
7.1. Spolupracovníci	26
7.2. Členové Posádkové hudby Praha	30
8. Závěr	32
Prameny a literatura	34
Obrazová příloha	35

1. Úvod

Při hledání tématu bakalářské práce jsem objevil výraznou osobnost české hudební scény v oblasti dechové hudby. Tou osobností je plukovník ve výslužbě Jaroslav Zeman. Nesmazatelnou stopu zanechal v historii dechové, především vojenské, hudby nejen díky vynikajícím instrumentačním a aranžérským schopnostem. Na skladatelském kontě má desítky skladeb klasické dechové hudby. Mimo jiné skladby, které jsou dodnes součástí oficiálního protokolu armádních akcí, ale také vystoupení spjatých s nejvyššími státnickými akty. V neposlední řadě je mi osoba Jaroslava Zemana blízká tím, že před dosažením funkce dirigenta působil ve vojenských hudbách jako hráč na pozoun a baryton. Tedy na nástroje, kterým se také věnuji.

Během vojenské kariéry prošel Jaroslav Zeman několika orchestry a institucemi, kde zastával různé funkce. Od řadového člena orchestru, přes dirigenta vojenských hudeb až k pozici náčelníka dnes již neexistující Vojenské konzervatoře v Roudnici nad Labem. Činnost dirigentská je další nedílnou součástí jeho pestrého života. Charismatickým vystupováním během pobytu za dirigentským pultem vždy dokázal řízený orchestr strhnout k nevídaným výkonům. To ovšem dokazuje příležitostně dodnes.

V dostupné literatuře je zmínka o Jaroslavu Zemanovi velmi málo. Považuji proto za velmi přínosné shromáždit a utřídit dosud nepublikované informace o jeho životě. Výsledkem práce tak bude souhrnný přehled činnosti Jaroslava Zemana včetně zhodnocení jeho významu pro českou dechovou hudbu.

Práce vznikla na základě informací, které mi osobně sdělil sám Jaroslav Zeman během našich rozhovorů. V závěru práce připojím vzpomínky současných spolupracovníků a také bývalých členů Posádkové hudby Praha z doby, kdy ji Jaroslav Zeman vedl.

2. Dětství

Jaroslav Zeman se narodil 6. dubna 1936 v Horních Chvatlinách, malé obci nedaleko Kolína. Narodil se manželům Aloisii a Janu Zemanovým jako druhorozený syn. Matka byla ženou v domácnosti a otec byl zaměstnán jako dělník na železnici, kde vykonával těžkou manuální práci. Jaroslavovo rané dětství bylo poznamenáno dvěma tragickými událostmi. V květnu roku 1938, když byly Jaroslavovi dva roky, zemřela jeho matka. O rok později, v březnu 1939, nacistické Německo obsadilo tehdejší Československo. Během tohoto období se o domácnost a dva malé chlapce, Jaroslava a staršího Vladimíra, starala matka Jana Zemana. V roce 1939 se Jan Zeman znovu oženil, rodinná situace se stabilizovala a malý Jaroslav začal prožívat normální dětství. Se všedními radostmi a starostmi, které patřili k životu malého chlapce na vesnici v tehdejší době. V šesti letech, v září 1942, zahájil Jaroslav Zeman školní docházku a navštěvoval Obecnou školu v Dolních Chvatlinách. Obci, která je vzdálena přibližně jeden kilometr od Horních Chvatlin. V roce 1943 do rodiny Zemanových přichází nový přírůstek, syn Miroslav a v roce 1945 dcera Jana.

Otec Jaroslava Zemana byl hudebník a řídil dechový orchestr čítající asi dvacet pět členů. Mimo tento orchestr vedl také dvacetičlenný mládežnický orchestr. Z orchestru mladých postupně s rostoucím věkem žáků doplňoval „dospělé těleso“. Podle slov Jaroslava Zemana byly oba orchestry kvalitativně na poměrně vysoké úrovni. Ve třetí třídě obecné školy se Jaroslav Zeman začal učit hře na housle. Učitelem mu byl jeho otec. V této době se také seznamoval se základními vědomostmi z oblasti hudební teorie. V roce 1947 nastoupil do Měšťanské školy v Zásmukách, rodišti slavného kapelníka Františka Kmocha. O rok později se začal u svého otce učit hře na baskřídlovku. K tomuto nástroji získal Jaroslav Zeman brzy velmi blízký vztah a projevil se u něho velký talent ke hře na tento žesťový nástroj. Základy se učil ze Školy hry pro samouky od Emila Stolze. Již po pouhém roce hry na baskřídlovku, během kterého Stolzovu školu zvládl, jej otec obsadil do svého mládežnického orchestru, se kterým se v létě 1949 zúčastnil mezinárodního mládežnického festivalu v Ostravě. V roce 1949 tento mládežnický orchestr již dirigoval také starší bratr Vladimír Zeman.

Na jaře roku 1951 Jaroslav Zeman úspěšně vykonal přijímací zkoušky do Vojenské hudební školy. Zkoušky se konaly v Praze v Karlíně, ale bohužel rok před přijímacími zkouškami, v roce 1950, byla škola přestěhována na Slovensko do Spišského Podhradí, obce nedaleko Košic. Do tohoto velmi vzdáleného

působíště se Jaroslav Zeman přestěhoval po ukončení čtvrtého ročníku Měšťanské školy a po prázdninách v září 1951. Při přijímacích zkouškách, které vykonal na baskřídlovku a housle, byla Jaroslavovi přidělena kombinace nástrojů pozoun a baryton. V té době se ještě ve Vojenské hudební škole vyučovaly kromě dechových a bicích také nástroje smyčcové. Jaroslav Zeman ocenil, že nemusel pokračovat ve studiu hry na housle, protože již v mládí na vlastní kůži poznal její náročnost. V tomto okamžiku započala jeho vojenská hudební kariéra.

3. Vojská kariéra

3.1 Vojské začátky

Jak jsem zmínil na konci předešlé kapitoly, vojská kariéra Jaroslava Zemana začala v roce 1951 úspěšným složením přijímacích zkoušek a nástupem do Vojské hudební školy ve Spišskom Podhradí. V této době byla již škola tříletá. Dříve se studovala hra na nástroj pouze dva roky. Hlavní těžiště působnosti školy bylo ve výuce hry na nástroj, protože měla za úkol vychovávat hudebníky pro vojské hudby v celém tehdejší Československu. Kromě této praktické stránky se ve škole vyučovaly také nezbytné teoretické předměty, které patří k nutné výbavě každého profesionální hudebníka. Byla to především základní hudební nauka, intonace a rytmus, harmonie, hudební formy a nauka o nástrojích. Protože se jednalo o vojskou školu, současně s hudebním vzděláváním probíhal také vojský výcvik. Již od nástupu do školy se tak žáci učili a zdokonalovali například v pořadové přípravě, která zahrnovala také cviky se zbraní.

Všechny tyto novinky podle slov Jaroslava Zemana způsobovaly žákům velice krušné chvílky. Kombinace odloučení od rodiny a blízkých spolu s vojským výcvikem zpočátku velmi neblaze působil na duši patnáctiletých studentů. Do ročníku však nastoupilo devadesát žáků a tak o kamarádské vztahy, které velice pomáhaly tuto náročnou životní etapu zvládnout, nebyla nouze. Po dvouletém pobytu ve Spišskom Podhradí se škola v roce 1953 přestěhovala do nového působiště v Liberci. Zde Jaroslav Zeman strávil poslední rok tříletého studia. Zakončením studia Vojské hudební školy v roce 1954 začíná poměrně dlouhá etapa jeho vojské kariéry, během které docela často mění působiště u vojských hudeb.

3.2 Voják z povolání

Konec studia na vojské škole byl vždy spojen s nejistotou. Při umístování absolventů Vojské hudební školy vždy mezi studenty vládla nervozita z toho, kam budou personálním rozkazem odesláni. V tomto ohledu měl Jaroslav Zeman štěstí a místem jeho prvního angažmá jako vojského hudebníka z povolání byla Praha. Již ve třetím ročníku studia úspěšně vykonal konkurz na pozoun a od 1. srpna roku 1954 se stal členem skupiny pozounů orchestru Ústředního divadla Československé armády v hodnosti rotného. Dnes toto divadlo známe jako

Divadlo na Vinohradech. Již tehdy bylo divadlem činoherním a tudíž orchestr doprovázel představení scénickou hudbou. Na dobu působení v divadle vzpomíná Jaroslav Zeman velmi rád. Orchester divadla byl komorní smíšený a čítal třicet tři členy. Orchester každý den zkoušel a po nastudování repertoáru divadla si zpestřoval činnost hraním symfonií v úpravách pro těleso s tímto omezeným počtem členů. Tehdejším kapelníkem orchestru byl major Metoděj Příkryl, pozdější dlouholetý náčelník Vojenské hudební školy. V orchestru se Jaroslav Zeman mimo jiné seznámil se svým dlouholetým přítelem a pozdějším pedagogem Vojenské hudební školy Jiřím Slavíkem, který zde zastával post hráče prvního pozounu.

Vzhledem k tomu, že Jaroslav Zeman absolvoval Vojenskou hudební školu s vyznamenáním, rozhodl se prohloubit a zdokonalit své hráčské dovednosti. I přes to, že divadlo patřilo pod armádu a vládl v něm vojenský řád, volného času bylo o něco více než při studiu vojenské školy. Proto v roce 1954, po úspěšně složených přijímacích zkouškách, nastoupil Jaroslav Zeman na Pražskou konzervatoř do třídy významného pedagoga hry na pozoun, profesora Jaroslava Ušáka. Díky absolvování Vojenské hudební školy byl přijat do třetího ročníku. O tomto studiu mi Jaroslav Zeman prozradil, že při návštěvách profesora Ušáka prý ve výuce střídal našeho pozdějšího významného a světově proslulého virtuóza, sólistu a pedagoga hry na pozoun Zdeňka Pulce. Bohužel studium na konzervatoři netrvalo dlouho. Od 1. ledna 1956 se vinohradské divadlo stává civilní institucí a zde působící vojenský orchestr tak zaniká. Vedením divadla bylo přislíbeno, že bude Jaroslav Zeman uvolněn ze služby v armádě. Díky tomu by se mohl dál naplno věnovat studiu na Pražské konzervatoři. To mu však nebylo umožněno s odůvodněním, že za studium na vojenské škole vrátil svou službou armádě příliš málo. Starší kolegové se chopili příležitosti a místa svého nového působení si našli sami. Jaroslav Zeman však věřil, že ho armáda uvolní a tak si místo nehledal. Proto byl k 1. prosinci 1955 převelen k Plukovní hudbě 104. mechanizovaného pluku v Jincích na Příbramsku. Současně s odchodem z Prahy ukončuje studium na Pražské konzervatoři. K profesoru Ušákovi se vrátí v roce 1963, tentokrát pouze jako soukromý žák. Plukovní hudbu v Jincích tehdy vedl nadporučík Jan Polák. Jelikož zde nebyla volná pozice ve skupině pozounů, byla Jaroslavovi Zemanovi přidělena funkce hráče na baryton. V Jincích strávil pouhý rok služby a hudba i s plukem, pod který patřila, byla v roce 1956 přemístěna do Písku. Písek se Jaroslavovi Zemanovi stává osudovým a do jeho kariéry zasahuje celkem třikrát. Toto první působení v Písku nemělo dlouhého trvání, neboť plukovní hudba byla

rozpuštěna a 104. mechanizovaný pluk přemístěn. K pluku byla přidělena plukovní hudba z Jindřichova Hradce. Opět došlo k tomu, že si členové orchestru mohli zajistit své nové působiště. Toto privilegium však náleželo pouze ženatým příslušníkům. Jaroslav Zeman, v té době svobodný, byl k 1. říjnu 1957 převelen k Plukovní hudbě 57. střeleckého pluku ve Stříbře, kde byl v té době kapelníkem kapitán Adolf Růžička. V Písku se však Jaroslav Zeman seznámil se svou nynější manželkou, a proto si ihned po nástupu do Stříbra podal žádost o přemístění k divizní hudbě v Táboře. Z Tábora bylo i kvůli vzdálenosti mnohem lepší dopravní spojení do Písku. Této žádosti bylo po roce služby u stříbrské hudby vyhověno. Jaroslav Zeman, ale nepřesídlil do Tábora. Již podruhé se ocitl v Písku, kam byla Divizní hudba 9. tankové divize z Tábora přemístěna. Tato hudba, pod vedením majora Josefa Kaliby a nadporučíka Jindřicha Brejška, byla dle slov Jaroslava Zemana na velmi dobré úrovni. Orchester nebyl velký. Čítal dvacet hudebníků z povolání, které doplňovalo osm až deset vojáků základní služby, absolventů konzervatoří. Takovéto složení zaručovalo výkony vysoké kvality.

Druhé působení v Písku je spjato se svatbou. V prosinci roku 1958 se Jaroslav Zeman oženil s Janou Hrachovou, se kterou žije již 62 let a vychovali spolu dvě děti. V roce 1960 se narodil syn Jaroslav a v roce 1972 dcera Kateřina. Obě děti podědily hudební vlohy, ale profesionálně se hudbě nevěnují. Syn Jaroslav se vyučil v Amati Kraslice opravářem hudebních nástrojů a jako tubista hrál s tamním podnikovým orchestrem. Později hrál v Ústřední hudbě Československých spojů v Kolíně pod taktovkou svého otce. Dcera Kateřina se věnuje práci ve zdravotnictví. Vystudovala Vyšší odbornou školu zdravotnickou v Praze a Vysokou školu zdravotnictví a sociální práce sv. Alžbety v Příbrami. Vystupovala s týmž orchestrem jako sólistka – zpěvačka. Dnes také ještě příležitostně vystupuje, tentokrát ovšem s Velkým dechovým orchestrem Kolín – Dolní Chvatliny.

V roce 1960 byl vypsán k Ústřední hudbě Československé lidové armády konkurz do skupiny pozounů. Ke konkurzu se Jaroslav Zeman přihlásil a po jeho úspěšném absolvování přesídlil do Prahy. Zde se poprvé ocitá ve velkém dechovém orchestru. Tehdy měla Ústřední hudba osmdesát členů. Po třech letech služby v tomto orchestru se Jaroslav Zeman dotazuje na stav své žádosti o přidělení služebního bytu. Bylo mu řečeno, že v Praze se na přidělení bytu čeká až sedm let. V té době měl žádost podanou již pět let (dva roky v Písku a tři roky v Praze) a dozvěděl se, že by mohl čekat ještě další čtyři roky. Od svatby bydlel

s manželkou u jejích rodičů v Písku. Po hudební stránce byl v Ústřední hudbě nadmíru spokojen, ale zároveň cítil povinnosti vůči rodině. Po zvážení celé situace a všech okolností dal přednost rodině a podal si žádost o přeložení zpět do Písku. Žádosti bylo vyhověno a tak se Jaroslav Zeman již potřetí ocitá v Písku, nastupuje na post barytonisty Divizní hudby 9. tankové divize a dostává přidělen služební byt. V té době je kapelníkem hudby nadporučík Antonín Bluma. V této době ovšem vzniká v Táboře nová vojenská hudba a jako základ byla vyčleněna přibližně polovina z písecké vojenské hudby. Zbylá část v Písku byla doplněna a hudba čítala třicet šest hudebníků. V tomto období v rámci vojenské hudby v Písku působil také taneční orchestr, který měl podobu tělesa typu Orchestru Karla Vlacha. Na správnost a stylovost projevu tanečního orchestru dohlíželi tři vojáci základní služby. Tito hudebníci byli požádáni o pomoc, protože měli bohaté zkušenosti z tehdy velmi slavného pražského Tanečního orchestru Ladislava Bezubky. V tomto orchestru, v dobách svého mládí, působil také například Václav Hybš. V roce 1965 Jaroslav Zeman přijímá nabídku svého nadřízeného a 25. ledna téhož roku se stává dirigentem písecké hudby. Na této pozici nahradil svého předchůdce poručíka Josefa Kubína. V roce 1965 úspěšně složil přijímací zkoušky na Pražskou konzervatoř, obor dirigování. Díky absolvování Vojenské hudební školy byl přijat do třetího ročníku a strávil zde studiem tři roky, protože pro pátý a šestý ročník mu byla povolena kontrakce. Jeho pedagogy byli světově známý doktor Václav Smetáček, Karel Fiala a František Hertl. Studium dirigování absolvoval Jaroslav Zeman v červnu roku 1968 veřejným vystoupením v Jižních zahradách Pražského hradu, kde pod jeho taktovkou provedla Posádková hudba Praha předehru k opeře Glocchina Rossiniho Italka z Alžíru. V témže roce, 1. října, je Jaroslav Zeman povýšen do hodnosti poručíka a 9. října je jmenován kapelníkem divizní hudby v Písku. V této funkci nahradil kapitána Antonína Blumu, který se stal Inspektorem vojenských hudeb. Tímto okamžikem bohužel končí aktivní armádní hráčská kariéra Jaroslava Zemana, protože přibýly nové dosti časově náročné služební povinnosti spojené s funkcí kapelníka. Na této pozici setrval Jaroslav Zeman až do roku 1975. V tomto roce byl vybrán jako třetí dirigent k Ústřední hudbě Československé lidové armády. Na tento post nastupuje již v hodnosti nadporučíka 12. února 1975. V té době orchestr vedl major Jindřich Břejšek se svým zástupcem majorem Eduardem Kudeláskem. S působením Jaroslava Zemana jako kapelníka divizní hudby v Písku je spjata jedna zajímavost. V roce 1973 se Jaroslav Zeman s celou hudbou objevil ve filmu Oldřicha Lipského Tři chlapi na cestách. Jedná se o krátkou scénu. Při vystupování účastníků filmového zájezdu z autobusu

na strakonickém náměstí, prochází okolo hrající vojenská hudba řízená právě Jaroslavem Zemanem.

3.3 Posádková hudba Praha

Na pozici třetího dirigenta Ústřední hudby Československé lidové armády setrval Jaroslav Zeman necelé dva roky. Po jeho jmenování do hodnosti kapitána, které proběhlo 1. září 1976, odchází do funkce Inspektora vojenských hudeb kapelník Posádkové hudby Praha major František Železnák. Ten před svým odchodem musel oznámit jméno svého nástupce a tak se Jaroslav Zeman stává 13. října 1976 kapelníkem Posádkové hudby Praha.

Posádková hudba Praha byl velký dechový orchestr, který vznikl v květnu roku 1963 vyčleněním části hudebníků Ústřední hudby Československé lidové armády. Orchestr čítal přibližně sedmdesát členů. Šedesát vojáků z povolání, které doplňovalo osm až deset vojáků základní služby, absolventů konzervatoří. Zatímco Ústřední hudba byla tělesem koncertním a reprezentačním, Posádková hudba Praha měla činnost mnohem pestřejší a také zároveň náročnější. K jejím povinnostem patřilo především vítání státních, vládních a vojenských delegací, kladení věnců a vojenské pohřby. Mimo tyto akty se samozřejmě také věnovala činnosti koncertní. Na té se podílela spolu s Ústřední hudbou Československé lidové armády a Ústřední hudbou Ministerstva vnitra. Koncertní povinnosti byly mezi tyto orchestry rozdělovány rovnoměrně. V zimním období se koncerty konaly v sále pražského Paláce Žofín a v letní sezóně se orchestry publiku představovaly v Jižních zahradách Pražského hradu, v zahradě Na Valech. Tradice koncertů na Pražském hradě přetrvala, i když ve velmi omezené podobě, dodnes. Kromě těchto služebních povinností účinkovala Posádková hudba Praha v pořadech Československého rozhlasu a to i živě, Československé televize a pořídila velké množství nahrávek vydaných na gramofonových deskách. Tato činnost vždy nesla známky vysoké profesionální úrovně. Výsledky vysoce kvalitní práce Posádkové hudby Praha ocenil osobně tehdejší ministr obrany. Dvakrát orchestru udělil Výroční cenu Víta Nejedlého. Za ocenění vynikající práce můžeme považovat také dvě povýšení, kterých se u Posádkové hudby Praha Jaroslav Zeman dočkal. Začátkem října 1980 byl povýšen do hodnosti majora a 1. října 1984 do hodnosti podplukovníka.

V době, kdy Jaroslav Zeman zastával pozici kapelníka Posádkové hudby Praha, vytvořil nejvíce úprav pro velký dechový orchestr ve své kariéře. Tyto úpravy populárních a lidových skladeb byly používány pro koncertní činnost orchestru. Po celou dobu působení u Posádkové hudby Praha zastával funkci dirigenta a zástupce kapelníka major Petr Stříška. Dnes Petr Stříška působí jako dirigent velkého dechového orchestru Harmonie 1872 Kolín a předává tak své bohaté zkušenosti dalším generacím mladých hudebníků. Jaroslav Zeman u Posádkové hudby Praha strávil dlouhých třináct let. V roce 1989 přijal nabídku a nastoupil jako náčelník Vojenské hudební školy v Roudnici nad Labem.

Za čtyřicet pět let existence prošla Posádkovou hudbou Praha celá řada vynikajících hudebníků. Mnozí z nich jsou nositeli zvučných jmen a působí v prestižních orchestrech nebo jako sólisté u nás i v zahraničí. Dnes již Posádková hudba Praha bohužel neexistuje. V roce 2008 byla v souvislosti s úspornými opatřeními v Armádě České republiky zrušena. Posledním vystoupením tohoto vysoce kvalitního vojenského hudebního tělesa byl koncert na Staroměstském náměstí v Praze. Akce byla uspořádána 30. června 2008 jako oslava Dne armády. Od 1. července 2008 tak v České republice, kde má vojenská hudba dlouholetou tradici, zůstaly pouze čtyři vojenské orchestry. Ústřední hudba Armády České republiky, Vojenská hudba Olomouc, Vojenský umělecký soubor Ondráš a Hudba Hradní stráže.

3.4 Vojenská hudební škola

Na základě doporučení tehdejšího Inspektora vojenských hudeb dostává Jaroslav Zeman nabídku, která znamenala další zlom v jeho vojenské kariéře. Po dlouhém rozmýšlení nabídku přijímá a 8. září 1989 se stává náčelníkem Vojenské hudební školy, která se v roce 1958 přestěhovala z Liberce do Roudnice nad Labem. Ve funkci nahradil do penze odcházejícího plukovníka Zdeňka Svitáka. Od roku 1960 byla škola již čtyřletá střední odborná škola zakončená maturitou a od přestěhování do Roudnice nad Labem nesla název Vojenská hudební škola Víta Nejedlého. Jejím úkolem byla výchova absolventů, kteří se budou moci zapojit do služby u vojenských hudeb. Ve škole se vyučovala hra na dechové a bicí nástroje. Dříve, do roku 1978, se k těmto oborům vyučovala také hra na smyčcové nástroje. K tomu se jako nedílná součást vyučovaly hudebně-teoretické předměty a orchestrální hra. Školní orchestr vedl jako náčelník školy a zároveň její hlavní

dirigent sám Jaroslav Zeman, v této době již v hodnosti plukovníka. Orchestr měl nástrojové obsazení velkého dechového orchestru a byl složen ze studentů třetího a čtvrtého ročníku. Počet členů se pohyboval v rozmezí šedesáti až sedmdesáti hudebníků. Cílem práce orchestru bylo nastudování repertoáru pro Absolventský koncert. Ten byl vždy proveden na konci školního roku v Roudnici nad Labem a v Praze. V průběhu školního roku orchestr účinkoval například na festivalu velkých dechových orchestrů ve Štětí a v Chebu. Několik skladeb také nahrál pro Československý rozhlas Ústí nad Labem.

V roce 1991 byla škola přejmenována na Vojenskou konzervatoř a od roku 1994 bylo zavedeno šestileté studium. Tím se stala plnohodnotnou konzervatoří. K tomu však nedošlo za působnosti Jaroslava Zemana, protože v roce 1993 odešel do penze. Bohužel stejně jako Posádková hudba Praha, tak i poslední jeho působiště nepřežilo do dnešních dnů. Vojenská konzervatoř v Roudnici nad Labem byla na základě rozkazu tehdejší ministryně obrany Vlasty Parkanové ze dne 18. dubna 2008 zrušena. Škola ukončila svou činnost k 31. srpnu 2008.

Své působení ve funkci náčelníka Vojenské konzervatoře považuje Jaroslav Zeman za více než symbolické. Do školy, ve které v roce 1951 zahájil svou kariéru vojenského hudebníka se vrátil po třiceti osmi letech. Po čtyřiceti dvou letech od zahájení své kariéry opouští Jaroslav Zeman současně se školou také službu v armádě a odchází do penze v hodnosti plukovníka.

4. Dirigentská činnost

Prvním okamžikem, kdy se Jaroslav Zeman postavil před orchestr jako dirigent, byl leden roku 1965. Koncem ledna se stává dirigentem Divizní hudby 9. tankové divize v Písku a od té doby už taktovku neodložil. Příležitostně se ujímá řízení velkých dechových orchestrů jako hostující dirigent dodnes. Během své hudební kariéry, a to nejen té vojenské, zanechal dirigentskou stopu v mnoha orchestrech. Z vojenských vzpomeňme již zmíněnou divizní hudbu v Písku, Ústřední hudbu Československé lidové armády, Posádkovou hudbu Praha nebo školní orchestr v době, kdy působil v pozici náčelníka a hlavního dirigenta Vojenské konzervatoře v Roudnici nad Labem. Mimo této služební činnosti v armádě se též věnoval dirigování orchestrů v civilním sektoru.

4.1 Ústřední hudba Československých spojů

V létě roku 1977 byl Jaroslav Zeman požádán o přijetí funkce uměleckého vedoucího velkého dechového orchestru v Kolíně. Tento orchestr tehdy nesl název Ústřední hudba Československých spojů. Kapelníkem orchestru byl v té době jeho starší bratr Vladimír Zeman. Členové rodiny Zemanových stojí v čele Kolínského orchestru již od roku 1937. V letech 1937 – 1955 vedl orchestr otec Jaroslava Zemana a od roku 1955 plných čtyřicet let, do roku 1995, již zmíněný Vladimír Zeman. Ten bohužel v roce 1995 náhle zemřel a na jeho místo nastoupil syn Vladimír Zeman mladší, který vede orchestr dodnes spolu s uměleckým vedoucím Josefem Šťastným.

V roce 1977 orchestr čítal sedmdesát hudebníků. Součástí nástrojového obsazení byly dřevěné dechové nástroje jako hoboj, fagoty a saxofony. Orchestr byl vždy amatérský, ale přes to na dobré úrovni. Jako umělecký vedoucí orchestru mohl Jaroslav Zeman využít velmi bohaté zkušenosti, které získal během své vojenské služby. Svou činností orchestr velmi obohatil. Jaroslav Zeman byl vždy vynikajícím dirigentem s perfektní znalostí partitury a se schopností dokonale vyjádřit hudební myšlenku. Od roku 1977 se Jaroslav Zeman společně s bratrem pravidelně účastnil zkoušek a vystoupení orchestru. Mezi nejvýznamnější vystoupení patřily a patří koncerty v Městském divadle Kolín, v lázeňském městě Poděbrady nebo na festivalech velkých dechových orchestrů Kmochův Kolín a Koletova Rtně. Orchestr se za působení Jaroslava Zemana zúčastnil několika soutěží velkých dechových orchestrů u nás i v zahraničí. Orchestr se vždy dobře

umístil na žebříčku hodnocených orchestrů. Výrazného úspěchu dosáhl orchestr v roce 1995 absolutním vítězstvím v soutěži velkých dechových orchestrů s názvem Praha 95. V téže roce těleso obdrželo ještě jedno absolutní vítězství, tentokrát v mezinárodní soutěži velkých dechových orchestrů s názvem O německý pohár v německém Alsfeldu. Orchestr též absolvoval několik úspěšných zahraničních zájezdů. Se svým vystoupením navštívil Německo, Francii, Rakousko, Itálii, Holandsko, Švýcarsko a Rusko. Za působení Jaroslava Zemana tedy projel orchestr značnou část Evropy a všude zaznamenal velice kladné ohlasy na svá vystoupení. Jaroslavu Zemanovi se podařilo navštívit s orchestrem čtyřikrát země západní Evropy ještě v době před revolucí v roce 1989. A to i přes to, že byl v té době příslušníkem Československé lidové armády.

Na koncertech v Městském divadle Kolín se za dirigentským pultem po boku Jaroslava Zemana vystřídala celá řada významných hostů zvučných jmen. Hostovali zde dirigenti Karel Vacek, Stanislav Horák, Miroslav Císař nebo Karel Bělohoubek. Stranou však nezůstávali ani zpěváci a tak s orchestrem vystoupili například Vlasta Mlejnková, Věra Kalivodová, Marie Sikulová, Jan Soumar, Josef Oplt, Jiří Staněk nebo operní sólista Aleš Briscein. Jak jsem se již zmínil v předchozích kapitolách, jsou s tímto orchestrem spjati také potomci Jaroslava Zemana. Syn Jaroslav zde působil jako hráč na tubu a dirigent a dcera Kateřina vystupuje s orchestrem jako zpěvačka. V koncertních programech orchestru využíval Jaroslav Zeman velké množství svých úprav koncertních a populárních skladeb. V několika programech orchestr představil také populární skladby z autorské tvorby svého uměleckého vedoucího. Orchestr několikrát účinkoval v pořadech Československého rozhlasu a Československé televize. V roce 2011 Jaroslav Zeman ukončil ze zdravotních důvodů úspěšnou spolupráci s tímto kolínským orchestrem. Setrval v něm celé třicet čtyři roky. Dnes orchestr nese název Velký dechový orchestr Kolín – Dolní Chvatliny.

4.2 Ostatní dirigentská činnost

Jako hostující dirigent je Jaroslav Zeman stále zván na koncerty velkých dechových orchestrů. Mezi nejčastější patří Městská hudba Františka Kmocha Kolín, Harmonie 1872 Kolín, Velký dechový orchestr Hradec Králové, Podnikový dechový orchestr Škoda auto Mladá Boleslav, Velký dechový orchestr Rtyň v Podkrkonoší, Velký dechový orchestr ZUŠ Kolín, Velký dechový orchestr ZUŠ

Čáslav, Velký dechový orchestr ZUŠ Jeseník, Velký dechový orchestr ZUŠ Zlín a Velký dechový orchestr ZUŠ Krnov. Několikrát byl Jaroslav Zeman pozván jako dirigent do rakouského města Stalhofen ve Štýrsku na Jarní koncert tamního velkého dechového orchestru. V posledních letech je také stálým hostem na festivalu dechových hudeb Kubešova Soběslav. V závěru této dvoudenní hudební akce se pravidelně ujímá řízení společného vystoupení všech účinkujících orchestrů, které se pro tuto chvíli spojí v jediné těleso.

Z množství orchestrů, které požádaly Jaroslava Zemana o spolupráci či hostování za dirigentským pultem lze usuzovat, že je právem považován za vynikajícího dirigenta a charismatického vedoucího. Sám jsem měl v úmyslu mou bakalářskou práci propojit s bakalářským koncertem. Požádal jsem tedy Jaroslava Zemana, zda by se ujal řízení orchestru při jedné ze skladeb, které měly na koncertě zaznít. I přes nemalé zdravotní potíže souhlasil. Bohužel do mých plánů velmi tvrdě zasáhla současná epidemická situace a já byl nucen program koncertu částečně přepracovat. Skladby tak přednesu pouze za doprovodu klavíru a varhan.

5. Skladatelská činnost

Počátky skladatelské kariéry Jaroslava Zemana sahají až do roku 1960. V této době sloužil na pozici prvního pozounisty skupiny pozounů Ústřední hudby Československé lidové armády. Nad záměrem začít se věnovat úpravám skladeb pro velký dechový orchestr v té době již několik let přemýšlel. Kolegové z Ústřední hudby ho podpořili a tak v roce 1960 vytvořil své první úpravy pro velký dechový orchestr. Vybral si skladby Kvetou máky v poli od Jaromíra Vejvody a Vzpomínka na Cirkus Renz, kterou složil Gustav Peter. Společně s úpravami se také odhodlal a napsal svou první vlastní skladbu, kterou je Kvapík pro čtyři pozouny. Jaroslav Zeman v té době těžil ze znalostí harmonie, který se mu dostalo při studiu na Vojenské hudební škole a byl tak v oblasti kompozice samoukem. Velkým pomocníkem mu byl kolega Eduard Kudelásek, pozdější dirigent Ústřední hudby Československé lidové armády. V té době ovšem Eduard Kudelásek v orchestru působil na pozici hráče druhého pozounu, ale v oblasti skladby byl již velmi zkušený a rád se o své poznatky podělil. Při zkouškách a vystoupeních seděli s Jaroslavem Zemanem v orchestru přímo vedle sebe a tak měli poměrně blízký vztah. První pokusy o komponování a úpravy skladeb byly velmi úspěšné. Tehdejšího kapelníka Ústřední hudby podplukovníka Hynka Sluku a jeho zástupce majora Karla Šťastného zaujaly natolik, že je okamžitě zařadili do zájezdového koncertního programu orchestru. To Jaroslav Zeman považoval za velmi velkou poctu a byl tím motivován k další práci.

5.1 Vlastní skladby

Během své kariéry zkomponoval Jaroslav Zeman celkem sto tři skladby. Všechny jsou registrovány u OSA¹

Kvapík pro čtyři pozouny

Koncertní polonéza

Větroplach

kvapík

Festivalový pochod

Valčík pro pozoun

Pozdrav pozounů

Blíženci

koncertní polka pro dvě trubky

¹ Ochranný svaz autorský pro práva k dílům hudebním

Jaroušova polka	polka pro tubu
Koncertní valčík	
Duo tenore	koncertní polka pro dvě baskřídlovky
Královna snů	tango
Vivat tromboni	kvapík pro tři pozouny
Zátavská	polka
Favorit	pochod
Postilion	kvapík
Romance pro orchestr	
Soběslavský pochod	
Pozdrav z jihu	koncertní skladba
Sousedská z Polabí	
Muzikantům	polka
Bílá noc	Valčík

5.2 Úpravy skladeb

K dnešnímu dni čítá archiv z dílny Jaroslava Zemana více jak tři sta úprav skladeb světově proslulých skladatelů. Níže je uveden výběr těch nejúspěšnějších. První dvě skladby seznamu jsou dodnes součástí oficiálního protokolu slavnostních vojenských a státnických ceremoniálů.

František Škroup	Hymna České republiky	
Antonín Ambrož	K defilé	pochod
Ludwig van Beethoven	Óda na radost	
Antonín Dvořák	Suita A dur	
N. A. Rimskij - Korsakov	Koncert pro pozoun	
J. N. Hummel	Koncert pro trubku Es dur	
František Kramář	Koncert Es dur pro dva klarinety	
W. A. Mozart	Ave verum corpus	
Julius Fučík	Vítězný meč	pochod
Julius Fučík	Boží bojovníci	pochod
Julius Fučík	Žár lásky	valčík
N. A. Rimskij - Korsakov	Let čmeláka	klarinet
František Kmoch	Milý sen	valčík

František Kmoch	Zlatá Praha	pochod
František Kmoch	Slavnostní pochod	
Oskar Nedbal	Duet z operety Polská krev	
Karel Slavický	Moravské taneční fantazie	
J. B. Arban	Benátský karneval	tuba
Gustav Peter	Vzpomínka na cirkus Renz	xylofon
P. I. Čajkovskij	Slovanský pochod	
Václav Trojan	České pastorely	
Bohuslav Martinů	Half time	

6. Ostatní civilní činnost

Jaroslav Zeman se jako odborník na dechovou hudbu věnoval tomuto oboru intenzivně i mimo armádu. Několikrát byl pozván jako člen poroty při soutěžích velkých i malých dechových orchestrů. Vzhledem k jeho rodišti nedaleko Kolína, je osoba Jaroslava Zemana neodmyslitelně spjata s Mezinárodním festivalem velkých dechových orchestrů Kmochův Kolín, jehož historie se píše od června roku 1962. Festival trvá tři dny a účastní se ho dvanáct až patnáct velkých dechových orchestrů z České republiky (dospělé orchestry a orchestry ZUŠ) i ze světa. Před konáním 16. ročníku festivalu v roce 1977 byl Jaroslav Zeman osloven s nabídkou členství v Programové komisi festivalu. Náplň práce této komise je zaměřena na výběr orchestrů a zajištění průběhu festivalu po odborné stránce. V neposlední řadě patří k činnosti Programové komise příprava, nazkoušení a provedení závěru festivalu. Tím je společný koncert všech zúčastněných orchestrů a probíhá ve třech blocích. V prvním se společně představí dospělé orchestry a ve druhém orchestry ZUŠ. V závěrečném třetím bloku se představí společně všechny orchestry a hrají pochody Františka Kmocha. Každý z orchestrů také dostává časový prostor k provedení samostatného koncertu v okolí, například v Kutné Hoře nebo v Poděbradech. Svou činnost v Programové komisi festivalu Kmochův Kolín ukončil Jaroslav Zeman po festivalu v roce 2008. Působil zde neuvěřitelných více než třicet let.

Souběžně s působením v Programové komisi festivalu Kmochův Kolín pracoval Jaroslav Zeman v letech 1994 – 1999 jako hudební redaktor pro dechovou hudbu v hudebním nakladatelství Panton Praha. Od roku 2000 působil osm let rovněž jako redaktor pro dechovou hudbu v hudebním nakladatelství Bärenreiter Praha. Nejdéle, od roku 1985, však spolupracuje jako autor a aranžér skladeb pro velký dechový orchestr s německým hudebním nakladatelství Rundel. V roce 1993 začal jako autor a aranžér spolupracovat s Kubešovým hudebním vydavatelstvím.

Jaroslav Zeman je členem Asociace hudebních umělců a vědců – Společnost dechové hudby. Po několik let pro tuto instituci pracoval jako zapisovatel v jejím výboru. Společnost dechové hudby pravidelně pořádá Soutěžní přehlídku nové tvorby. Do programu přehlídky byly skladby Jaroslava Zemana několikrát zařazeny.

Mimo výše zmíněné aktivity je Jaroslav Zeman od roku 1965 členem Ochranného svazu autorského pro práva k dílům hudebním a také byl v letech 2002 - 2008 členem odborné rady Nipos - Artama² Praha pro dechovou hudbu.

²Národní informační a poradenské středisko pro kulturu – obory neprofesionálního umění

7. Vzpomínky

V této kapitole uvedu vzpomínky současných spolupracovníků a také bývalých kolegů z Posádkové hudby Praha. Myslím, že tato kapitola mou práci obohatí a zároveň nabídne pohled lidí, kteří s Jaroslavem Zemanem byli a dodnes jsou v kontaktu.

7.1. Spolupracovníci

V podkapitole spolupracovníci uvedu odpovědi na dvě otázky, které jsem položil třem současným spolupracovníkům Jaroslava Zemana. Otázky jsou tyto:

- 1) Kdy a jak jste se seznámil s Jaroslavem Zemanem
- 2) V čem spatřujete přínos Jaroslava Zemana pro českou dechovou hudbu

Ladislav Kubeš

emeritní dlouholetý člen Orchestru Národního divadla
kapelník dechové hudby Veselka Ladislava Kubeše
majitel Kubešova hudebního vydavatelství

ad 1)

„S Jaroslavem Zemanem jsem se poprvé setkal ve školním orchestru Vojenské hudební školy v Roudnici nad Labem už v roce 1964. V repertoáru jsme měli jak jeho vlastní skladby, tak jeho úpravy děl jiných autorů, hlavně pochodů Františka Kmocha. Když jsme v roce 1993 s naší kapelou Veselka měli natáčet CD pro rakouskou firmu Koch International a požadavek zněl, abychom nahráli sólové skladby pro různé dechové nástroje, vzpomněl jsem si na něj a požádal ho, aby upravil známou skladbu „Vzpomínka na cirkus Renz“ pro pozoun (až dosud se hrávala na xylofon a Zeman byl původně trombonista!). Přání splnil výborně a navíc nám nabídl svou skladbu pro tři trombony - Vivat tromboni. Všech sólových partů se tehdy ujal vynikající hráč Orchestru Národního divadla Jiří Sailer. Nahrávky vysílají dodnes rozhlas v celé Evropě. V roce 1999 nás táž firma Koch požádala, abychom natočili CD se skladbami Františka Kmocha, a to byl opět úkol jako stvořený pro Jaroslava Zemana. K Františku Kmochovi má totiž blízko i proto, že sám pochází z Horních Chvatlin nedaleko Kolína. Pro CD připravil 12 skladeb,

jak pochodů, tak Kmochových skladeb koncertních, aranžovaných pro současné dechové orchestry. Od té doby trvá naše spolupráce. Napsal pro Veselku celou řadu původních skladeb a je proto logické, že jsme mu k 80. narozeninám vydali dvojčedé s výběrem jeho nejlepších prací.“

ad 2)

„Pan Jaroslav Zeman je vynikající hudební skladatel píšící hlavně pro velká dechová tělesa. Vychází ze zkušeností svého působení ve vojenských orchestrech, v nichž byl nejprve pozounistou a později dirigentem. Věnuje se i propagaci a popularizaci skladeb Františka Kmocha, které v jeho úpravách plně odpovídají potřebám současných orchestrů. Jeho vlastní skladby hrají kapely v celé Evropě a pomáhají tak šířit dobrou českou dechovou hudbu v zahraničí.“

Složil dlouhou řadu sólových skladeb hlavně pro trombon a tubu. Například:

Kvapík pro 4 pozouny

Pro radost, sólo pro 4 trombony

Trojčata, sólo pro 3 trombony

Vivat tromboni, sólo pro 3 trombony

Duo tenore, sólo pro tenor a baryton

Jaroušova polka, sólo pro tubu - tu věnoval svému synovi

Tuba sólo

Vzpomínka na cirkus Renz, sólo pro trombon

Karneval v Benátkách, sólo pro tubu

Modré zvonky, sólo pro tubu

Myšlenky lásky, sólo pro tubu

V hlubokém sklepe, sólo pro tubu

„Jeho sólové skladby nahrávali s Veselkou trombonisté Břetislav Kotrba (Česká filharmonie) a Jiří Sailer (Orchestr Národního divadla) a tubista České filharmonie Karel Malimánek.“

„V písňové tvorbě spolupracuje poslední dobou hlavně s textařem Miloněm Čepelkou, jejichž dílka, např. S.O.S. polka, valčík Altánek z proutí nebo tango Královna snů patří mezi tituly, které pozvedají dechovou hudbu na vyšší hudební úroveň.“

Miloň Čepelka

básník, prozaik, textař, herec, scénárista a moderátor

člen Divadla Jára Cimrmana

ad 1)

„S Jaroslavem Zemanem mě seznámil kapelník Veselky Ladislav Kubeš, který má hudebně dramaturgický čich na nové autory nebo na jejich různá propojování. Udělal dobře, protože jsme si s Jaroslavem Zemanem brzy padli do noty a dobře se nám dodnes spolupracuje. On mi nabídne noty a já pod ně hledám vhodná slova, při čemž oba dbáme, aby se přízvuky hudební a slovní bezvýhradně shodovaly a naše písničky aby plynuly česky přirozeně. Stačí nám na to dvě tři schůzky nad šálkem kávy a dílko je na světě. Rozumíme si možná tak dobře i proto, že jsme stejně staří a že jsme záhy objevili společné známé či spolužáky. Například můj spolužák Hejcman ze základní školy v Opočně se stal jeho spolužákem při studiu na Vojenské hudební škole a později na Vojenské konzervatoři v Roudnici nad Labem, zas můj souputník z Vysoké školy pedagogické Strachota byl jeho kolegou pedagogem. Český svět je zkrátka přehledný.“

ad 2)

„Jaroslav Zeman je nejen výtečný autor, ale také hudební aranžér (navíc samozřejmě výkonný dirigent), a v těchto činnostech je originálně invenční. Znalost teorie se u něho dokonale osvědčuje v praxi, jeho skladby orchestrální i písňové jsou vždy propracovány do pečlivě promyšlených detailů. Je to profesionál každým coulem, a to je ta nejlepší služba dechové hudbě současnosti i budoucnosti.“

poručík v záloze Václav Hlaváček

Odborný pracovník pro dechovou hudbu - NIPOS-ARTAMA Praha

člen Posádkové hudby Praha v letech 1985 – 1994

ad 1)

„Jaroslava Zemana jsem poznal už během mé služby u Posádkové hudby Tábor, kde jsem byl v letech 1976 – 1985. Osobní setkání bylo až na jaře 1985, kdy jsem dělal konkurz k PH Praha. Tam jsem nastoupil koncem srpna 1985 a s Jaroslavem

Zemanem prožil nádherné 4 roky. V roce 1989 ale odešel z Prahy do Roudnice nad Labem, kde nastoupil na funkci velitele Vojenské konzervatoře. Potom jsme se 4 roky, až do mého odchodu do zálohy, potkávali na různých akcích a dalších 11 let pak spíš jen sporadicky. Až v roce 2005, kdy jsem nastoupil jako odborný pracovník pro dechovou hudbu do NIPOS-ARTAMA Praha – příspěvkové organizaci ministerstva kultury, jsem se s Jaroslavem Zemanem více setkával. Byl totiž členem odborné rady Nipos-Artama Praha pro dechovou hudbu. A tak se vlastně po mnoha letech stal mým „podřízeným“. Od té doby, tedy téměř 16 let jsme přátelé, setkáváme se velice často, ať už řešíme problémy kolem organizace soutěží velkých dechových orchestrů u nás, věci kolem aranžování skladeb nebo probíráme problémy kolem dechové hudby. Komponování a aranžování se Jaroslav Zeman naplno věnoval od roku 1993 kdy odešel do důchodu. V roce 2002 převzal Jaroslav Zeman od ministra kultury medaili ministerstva kultury ARTIS BOHEMIAE AMICIS za šíření dobrého jména české kultury. K jeho životnímu jubileu (80 let) jsem ho za NIPOS-ARTAMA Praha navrhl na Cenu Ministerstva kultury za hudební aktivity v oblasti dechové hudby. Cena mu byla udělena za celoživotní dirigentskou, skladatelskou a organizačorskou činnost v oblasti dechové hudby a za propagaci české dechové hudby u nás i v zahraničí. K mé velké radosti návrh prošel všemi komisemi a v roce 2016 mu bylo ocenění předáno zástupci Ministerstva kultury ČR v divadle v Kolíně v rámci jarního slavnostního koncertu VDO Dolní Chvatliny.“

ad 2)

„Dechová hudba má u nás velkou tradici, na které je potřeba stavět, ale zároveň se i nebát více experimentovat. Ke zlepšení tohoto stavu přispěje znalost problematiky a výrazových možností symfonického dechového orchestru a v tom patří Jaroslav Zeman k nejlepším. V současné době patří k nejžádanějším aranžérům v Evropě, kteří píší pro symfonické dechové orchestry. Je hlavním aranžérem německého hudebního vydavatelství Rundel, které patří k největším na světě. Pro toto vydavatelství aranžuje skladby výhradně českých autorů, a má tak velkou zásluhu na tom, že se české skladby hrají po celém světě. V celé své dosavadní činnosti se věnoval oblasti dechové hudby, ve které dosáhl vynikajících výsledků.“

7.2. Členové Posádkové hudby Praha

Bývalým kolegům Jaroslav Zemana z dob jeho působení u Posádkové hudby Praha jsem položil také dvě otázky.

- 1) Kdy a jak jste se seznámil s Jaroslavem Zemanem
- 2) Jak na spolupráci s Jaroslavem Zemanem vzpomínáte?

podpraporčík v záloze MgA. Arnold Kinkal

člen Symfonického orchestru Českého rozhlasu

člen Posádkové hudby Praha v letech 1978 až 1986

ad 1)

„S Jaroslavem Zemanem jsem se seznámil na začátku roku 1978 . Já jsem po ukončení Vojenské hudební školy v roce 1977 nastoupil k divizní hudbě ve Slaném, kde se asi po půl roce objevil pan Zeman a chtěl se mnou mluvit. Řekl mi, že mě slyšel hrát na absolventském koncertu Vojenské hudební školy, a že potřebuje v Posádkové hudbě Praha trumpetistu, jestli bych měl zájem. Musím říct, že to byl jeden z nejšťastnějších okamžiků v mém životě, protože zůstat déle ve Slaném, by pro můj další osobní i muzikantský osud mělo zřejmě katastrofální důsledky.“

ad 2)

„Já na pana Zemana vzpomínám moc rád, moc si ho vážím za to, co pro mě udělal, že mi věřil a po odchodu kolegy Petra Mikeše k hudbě do Prostějova, mě nechal hrát 1. trubku až do mého odchodu do civilu. Vzpomínám na něho, jako na vynikajícího muzikanta, skladatele, aranžéra a hlavně skvělého člověka s velkým srdcem a skvělou povahou. On v sobě neměl žádné ty negativní vlastnosti vojáků a bylo mu zcela proti srsti na někoho zvyšovat hlas, něco nařizovat, nebo nějak zneužívat svého vedoucího postavení. Snažil se vždy najít kompromis a dohodu . Vzpomínám si , že mu to někteří „zupáci" v posádkové hudbě zazlívali a vyčítali mu, že je na nás málo tvrdý a nevyžaduje tu správnou vojenskou disciplínu. Něco jiného ovšem byla pro Jaroslava hudba, tam byl velice náročný a naprosto profesionální. Myslím, že za jeho působení jako šéfdirigenta u posádkové hudby dostal orchestr na skvělou úroveň. Také nahrávky pro rozhlas z té doby snesou i

dnešní přísná měřítko. Postupem času se z nás stali přátelé, seznámil jsem se s jeho skvělou manželkou a dětmi a tak to zůstalo mezi námi celý život. Byli jsme v kontaktu po celá léta až dodnes. Na závěr chci říci, že setkání s Jaroslavem Zemanem mělo na celý můj život zcela zásadní vliv a moc mu za všechno děkuji."

kapitán ve výslužbě Pavel Tion

v penzi

člen Posádkové hudby Praha v období září 1974 až červen 2008

ad 1)

„S Jaroslavem Zemanem jsem se seznámil v roce 1976, kdy nastoupil k Posádkové hudbě Praha jako velitel – hlavní dirigent."

ad 2)

„Období spolupráce s Jaroslavem Zemanem bylo nejlepšími roky mé hudební služby. Uznávali jsme ho jako člověka a hlavně jako výborného muzikanta. Psal a stále píše skvělé instrumentace pro velké dechové orchestry. Někdy bylo práce s tím spojené až nad hlavu, protože jednotlivé party se z partitur musely rozepisovat ručně spolu se současným opravováním případných chyb. V té době totiž ještě neexistovaly notační počítačové programy. Z jedné dovolené u moře přivezl Jaroslav zinstrumentovanou Předehru – fantazii Romeo a Jülie od Čajkovského. Stále vzpomínám na jeho práci s orchestrem. Co všechno dokáže z dechového orchestru „vymáčkout“ – zvuk, výraz. Mám pocit, že posádková hudba z jeho působení žila několik dalších let, kdy už byl Jaroslav Zeman velitelem Vojenské konzervatoře. Pro Jaroslava Zemana je hudba všechno na světě a muzikanti jsou jeho kamarádi. A z jeho tvorby je to „setsakra“ cítit. Závěrem bych dodal že Jaroslav Zeman spolu se svým zástupcem Petrem Stříškou tvořili téměř nedostižný tandem, pod jehož vedením byla radost pracovat."

8. Závěr

Bakalářská práce s názvem Jaroslav Zeman – dirigent a skladatel je rozdělena do pěti hlavních kapitol. První se věnuje dětství Jaroslava Zemana, druhá jeho vojenské kariéře, během které dosáhl hodnosti plukovníka. Ve třetí kapitole je Jaroslav Zeman představen jako dirigent a čtvrtá je zaměřena na skladatelskou činnost. Pátá hlavní kapitola obsahuje informace o působení Jaroslava Zemana v civilní oblasti hudebního života. Mým cílem při psaní práce bylo shrnout činnost Jaroslava Zemana a zhodnotit jeho význam pro českou dechovou hudbu. To vše mělo vést k seznámení s významnou osobností hudebního života u nás, které se dle mého názoru nevěnuje dostatečná pozornost, kterou by si dozajista zasloužila.

Jaroslav Zeman prošel několika vojenskými hudbami, kde začínal na pozici orchestrálního hráče na baskřídlovku a pozoun. Svou pílí se postupně vypracoval na dirigenta nejprve Divizní hudby 9. tankové divize v Písku a později jako dirigent působil u našich předních vojenských orchestrů. Těmi byly Ústřední hudba Československé lidové armády a Posádková hudba Praha. Svou vojenskou kariéru uzavřel symbolicky v instituci, ve které ji započal. V Hudební vojenské škole. Tentokrát však jako její náčelník v hodnosti plukovníka.

Kapitolu s názvem Vzpomínky nepovažuji za jednu z hlavních, ale myslím, že vhodným způsobem celou práci doplňuje a uzavírá. V této kapitole zveřejňuji vzpomínky jeho současných, ale také bývalých spolupracovníků jak z vojenské tak civilní oblasti. Společně se vzpomínkami vyjádřily oslovené osobnosti také svůj názor na přínos činnosti Jaroslava Zemana pro českou hudbu.

Nezanedbatelný přínos Jaroslava Zemana pro českou dechovou hudbu je znatelný jak z vyjádření jeho spolupracovníků, tak z ocenění, která se mu dostala. Mimo ocenění během vojenské kariéry obdržel Jaroslav Zeman dvě vysoká ocenění Ministerstva kultury. V roce 2002, 15. června, udělil ministr kultury Jaroslavu Zemanovi medaili Ministerstva kultury Artis Bohemiae Amicis za šíření dobrého jména české kultury v tuzemsku i zahraničí. V roce 2016 udělil ministr kultury Jaroslavu Zemanovi další ocenění. Tentokrát Cenu Ministerstva kultury v oborech zájmových uměleckých aktivit za celoživotní dirigentskou činnost a za propagaci české dechové hudby. Toto ocenění bylo uděleno u příležitosti oslav osmdesátých narozenin Jaroslava Zemana. V neposlední řadě poukazuje na výjimečné schopnosti Jaroslava Zemana fakt, že některé jeho skladby nebo úpravy skladeb

jiných autorů jsou dodnes součástí repertoáru vojenských hudeb a jsou neodmyslitelně spjaty s vojenskými, ale také státnickými ceremoniály.

Věřím, že se tato práce stane hodnotným a přínosným zdrojem informací, které poslouží k šíření povědomí o tak významné osobnosti, kterou Jaroslav Zeman bezpochyby dle mého názoru je.

Prameny a literatura

BÍLEK, Jiří, HODÍK, Milan a PEŠEK, Bohumil. Vojenské fanfáry nad Vltavou: od hudeb císařských pluků k Posádkové hudbě Praha: příběh vojenské hudby v Praze. Praha: Ministerstvo obrany České republiky, 2008. 110 s. ISBN 978-80-7278-447-9.

Osobní rozhovory s:

Jaroslavem Zemanem - 18. 2. 2021 a 5. 3. 2021, Ladislavem Kubešem - 16. 3. 2021, MgA. Arnoldem Kinkalem - 15. 3. 2021, Václavem Hlaváčkem - 14. 3. 2021, Pavlem Tionem - 12. 3. 2021

Emailová korespondence s:

Ladislavem Kubešem - 18. 3. 2021, Miloněm Čepelkou - 17. 3. 2021, MgA. Arnoldem Kinkalem - 17. 3. 2021, Václavem Hlaváčkem - 18. 3. 2021, Pavlem Tionem - 15. 3. 2021

Online:

<https://www.kubesovasobeslav.cz/ucinkujici/hudebni-skladatel-jaroslav-zeman-dirigent-zaverecneho-vystoupeni-vsech-orchestru/> 20. 2. 2021

https://kolinsky.denik.cz/kultura_region/kolin_zeman20080304.html 10. 4. 2021

<https://www.csla.cz/armada/kultura/index.htm> 21. 3. 2021

<https://armada.vojenstvi.cz/povalecna/studie-a-materialy/vojenske-hudby-cs-armady-po-roce-1945.htm> 22. 2. 2021

Foto a notový materiál:

archiv Jaroslava Zemana

archiv Václava Hlaváčka

Obrazová příloha

Seznam příloh

Obr. 1 Jaroslav Zeman – civilní foto	3
Obr. 2 Jaroslav Zeman v hodnosti majora	3
Obr. 3 Jaroslav Zeman při práci ve studiu	4
Obr. 4 Jaroslav Zeman s přáteli na festivalu Kmochův Kolín	4
Obr. 5 Koncert Posádkové hudby Praha	5
Obr. 6 Jaroslav Zeman s kolegy z Posádkové hudby Praha	5
Obr. 7 Fotografie výročního tabla Posádkové hudby Praha	6
Obr. 8 Jaroslav Zeman s textařem Miloněm Čepelkou	7
Obr. 9 Jaroslav Zeman se svým zástupce z Posádkové hudby Praha	7
Obr. 10 Jaroslav Zeman přebírá z rukou ministra kultury Pavla Dostála ocenění	8
Obr. 11 Pochod Kamarádům – partitura strana 1 (1. část)	9
Obr. 12 Pochod Kamarádům – partitura strana 1 (2. část)	10
Obr. 13 Pochod Kamarádům – partitura strana 4 (1. část)	11
Obr. 14 Pochod Kamarádům – partitura strana 4 (2. část)	12

Obr. 1 Jaroslav Zeman – civilní foto

Obr. 2 Jaroslav Zeman v hodnosti majora

Obr. 3 Jaroslav Zeman při práci ve studiu

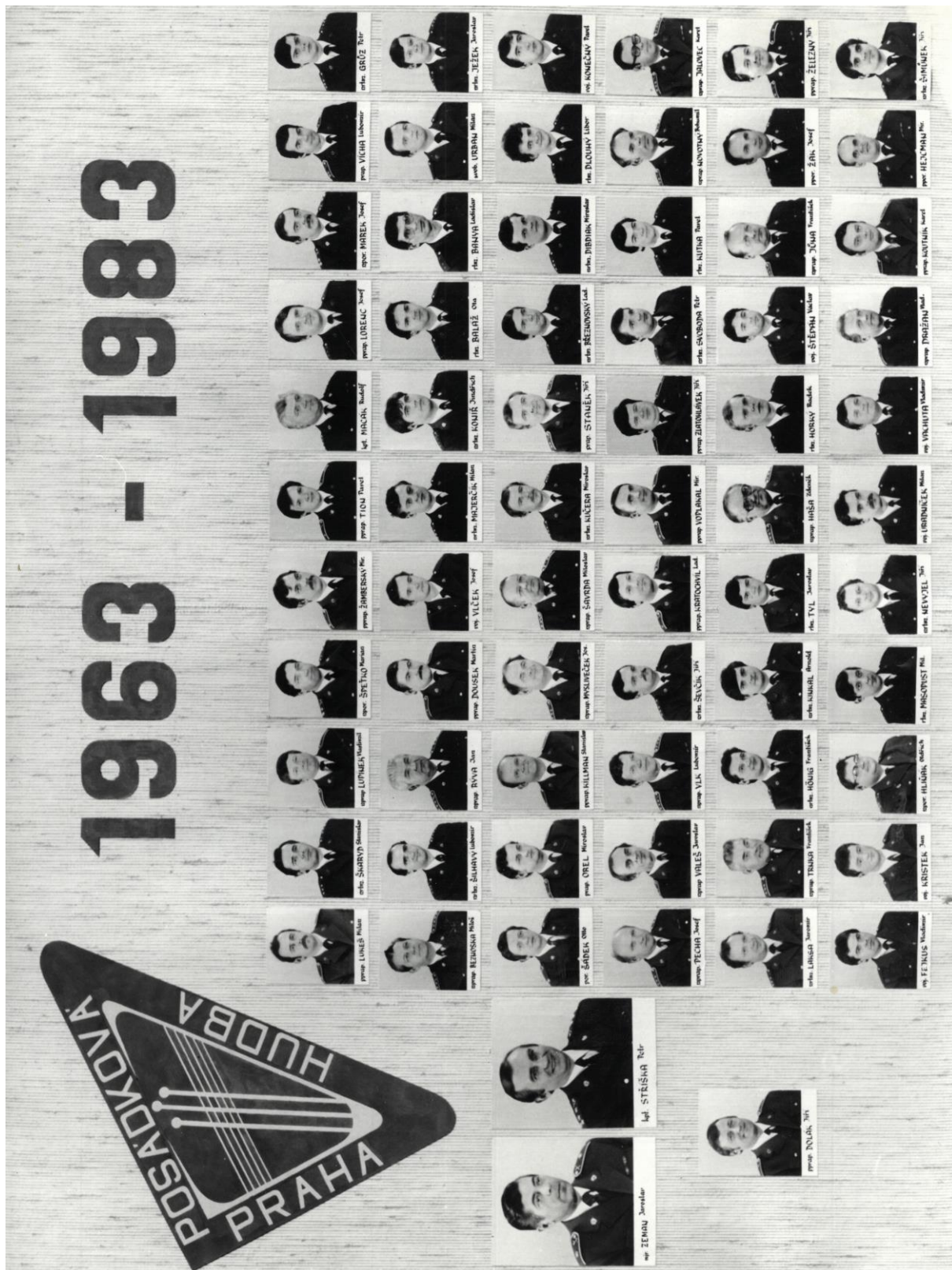
Obr. 4 Jaroslav Zeman s přáteli na festivalu Kmočův Kolín
zleva: B. Hajdušek, K. Bria, J. Praveček, J. Volf, V. Fuka, J. Zeman a
J. Dufek

Obr. 5 Koncert Posádkové hudby Praha v zahradě Na Valech na Pražském hradě 30. 5. 1982

Obr. 6 Jaroslav Zeman s kolegy z Posádkové hudby Praha
zleva: podporučík M. Hejcman, kapitán P. Stříška a major J. Zeman

Obr. 7 Fotografie výročního tabla Posádkové hudby Praha

Obr. 8 Jaroslav Zeman s textařem Miloněm Čepelkou

Obr. 9 Jaroslav Zeman se svým zástupcem z Posádkové hudby Praha Petrem Stříškou

Obr. 10 Jaroslav Zeman přebírá z rukou ministra kultury Pavla Dostála ocenění

Artis Bohemia Amicis

1-3

Tempo di Marcia

FLETA 1/2 C
 PICCOLO C
 HOBOJ 1/11
 KLARINET E5
 KLARINET 1B
 KLARINET 2B
 KLARINET 3B
 BASKLARINET
 FAGOT 1/11
 SAXOFON 1/11 E5 alto
 SAXOFON 1/11 B2 tenor
 SAXOFON E5 baritone
 CORNO 1/11 F
 CORNO 3/4 F
 KŘÍDLOVKA 1/11
 TENOR
 BARYTON
 TRUBKA 1/11 B
 TRUBKA 3B
 TRUBKA 1/11 E5
 BASTRUBKA
 TENOR 2/11
 POŽOUN 1/11
 POŽOUN 3
 TUBA 1/11
 MALÝ BUBEN
 ČINELY
 VELKÝ BUBEN

Obr. 11 Pochod Kamarádům – partitura strana 1 (1. část)

Handwritten musical score for "Pochod Kamarádům" (March for Comrades), page 1 (2nd part). The score is written on 20 staves, including vocal parts and piano accompaniment. It features various musical notations such as notes, rests, dynamics (p, f, sfz), and performance instructions like "stacc.", "TACET", and "TUTTI". A circled "A" is present at the top of the score.

Obr. 12 Pochod Kamarádům – partitura strana 1 (2. část)

7. 39

1. 2. (TRIO)

The score is a handwritten musical score for a large ensemble. It is divided into two main sections, labeled '1.' and '2.', and a section marked '(TRIO)'. The instruments listed on the left are: Flute (Fl), Piccolo (Pic), Oboe (Ob), English Horn (Es), Clarinet in B-flat (KlB), Clarinet in A (KlA), Bassoon (Fag), Saxophone (Sax), Trumpet in C (TrC), Trumpet in B-flat (TrB), Trombone (TrB), Euphonium (Es), Tuba (Tb), and Percussion (Perc). The score includes various musical notations such as notes, rests, dynamics (f, mf, p), and articulation marks. The tempo is marked '7. 39' at the top left. The key signature has one flat (B-flat major or D minor). The score is written in a standard musical notation style with a common time signature.

Obr. 13 Pochod Kamarádům – partitura strana 4 (1. část)

Handwritten musical score for "Pochod Kamarádům" (March for Comrades), page 4 (2nd part). The score is written on 18 staves, likely representing a full orchestra. It features complex rhythmic patterns, dynamic markings such as "mp" (mezzo-piano) and "p" (piano), and articulation like "div." (diviso). Two sections are marked with circled "E". The bottom of the page includes performance instructions: "1. Tacat", "2. Tutti (soft)", and "3. Tacat".

Obr. 14 Pochod Kamarádům – partitura strana 4 (2. část)